

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДА

ДЕПУТАТЛАР ДОЛЗАРБ ҚОНУН ЛОЙИҲАЛАРИНИ КЎРИБ ЧИҚДИЛАР

18 октябрь куни Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Депутатлар суд-ҳуқуқ ва иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштиришга қаратилган бир қатор қонун лойиҳаларини кўриб чиқдилар.

СУДЛАРГА ЭЪТИБОР

Депутатлар корпуси “Суд тизими янада такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги ва “Судьяларнинг малака ҳайъатлари тўғрисида”ги низомни (янги тахрири) тасдиқлаш ҳақида”ги қонун лойиҳаларини иккинчи ўқишда ҳар томонлама муҳокама этди.

Суд тизими фаолиятини янада такомиллаштиришни назарда тутувчи қонун лойиҳасининг муҳокамасида депутатлар суд-ҳуқуқ тизимини ислох қилиш масалалари давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири эканлигини таъкидладилар. Президентимизнинг “Суд тизими ходимларини ижтимоий муҳофаза қилишни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ва “Судлар фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонларининг қоидаларига мувофиқ тегишли қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди ва Қонунчилик палатасига киритилди.

“Судьяларнинг малака ҳайъатлари тўғрисида”ги низомни (янги тахрири) тасдиқлаш ҳақида”ги қонун лойиҳасида судьялик лавозимига номзодларни танлаш, тайёрлаш, суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш, судьяларнинг малака ҳайъатлари фаолиятини ташкил этишни такомиллаштиришнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмлари тизимини тубдан яхшилаш ва такомиллаштириш юзасидан чора-тадбирлар назарда тутилган.

БЮДЖЕТ КОДЕКСИ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Қонунчилик палатаси “Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодексини тасдиқлаш тўғрисида”ги, “Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодекси қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаларини кўриб чиқди.

Парламент аъзолари муҳокама чоғида Ўзбекистонда демократик ислохотларни амалга ошириш жараёнида миллий молия тизими яратилганини, ушбу соҳада юз бераётган ўзгаришларга боғлиқ ҳолда ривожланган қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий база яратилганлигини таъкидладилар. Ҳозирги вақтда бюджет жараёни алоҳида нормаларнинг фарқ қилишига олиб келадиган ҳамда уларни амалга оширишни мураккаблаштирадиган кўп сонли қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Хусусан, давлат бюджетини тайёрлаш, кўриб чиқиш ва ижро этиш масалалари 50 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжат, шу жумладан, Ўзбекистон Республикасининг “Бюджет тизими тўғрисида”ги ва “Давлат бюджетининг ғазна ижроси тўғрисида”ги қонунлари билан тартибга солинади.

Мамлакатимиз иқтисодиётида юз бераётган модернизация ва либерализация жараёнлари амалиётда мавжуд бўлган зиддиятларни, эскирган нормаларни бартараф этувчи ҳамда янги мақсадлар ва вазифаларга мослаштирилган, шунингдек халқаро андозалар ва амалиётга мувофиқ келадиган бюджетларни режалаштириш ҳамда ижро этишнинг янги ёндашувлари ва усулларини жорий этишни таъминлайдиган ягона қонун ҳужжатини жорий этишни талаб қилади.

Шу муносабат билан қонун ҳужжатларини тизимлаштириш ва бюджет жараёнининг ягона қонунчилик базасини яратиш, миллий бюджет тўғрисидаги қонун ҳужжатларини халқаро нормалар ва қоидаларга мувофиқлаштириш мақсадида бюджет қонунчилиги инвентаризация қилинди, мамлакатимизнинг Бюджет кодекси лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Депутатларнинг фикрича, Бюджет кодекси лойиҳасида молия тизимида олиб борилаётган ислохотлар ўз аксини топган. Бюджетнинг ғазна ижросига ўтиш (ягона ғазна ҳисобини юритиш), янги бюджет таснифини жорий этиш, дастурий бюджетлаштириш, ҳисоб-китоб ва ҳисобот шундай ислохотлар сирасига киради.

Умуман олганда, кодекс пировардида давлат молия-

ларини бошқаришнинг самарали механизмга айланиши кераклиги билдирилди. Чунки барча норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ягона ҳужжатга бирлаштирилади. Депутатларнинг фикрича, Бюджет кодекси бюджет жараёнининг барча босқичларида уни янгича ташкил этиш учун ҳуқуқий асос бўлибгина қолмай, балки давлат ҳокимиятининг барча даражалари мустақиллигини ва жавобгарлигини оширади, шунингдек давлат молиясини бошқаришнинг самарадорлиги ҳамда шаффофлигини таъминлайди.

“Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодекси қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида”ги қонун лойиҳасини кўриб чиқишда қонун ҳужжатларини, масалан, “Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида”ги ва “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги қонунларнинг айрим қоидаларини, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят ва Солиқ кодексларини Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодекси мувофиқлаштириш ушбу ҳужжатнинг асосий мақсади ҳисобланиши таъкидланди. Шунингдек мазкур қонун лойиҳаси “Бюджет тизими тўғрисида”ги ва “Давлат бюджетининг ғазна ижроси тўғрисида”ги қонунларни ўз кучини йўқотган деб топишни назарда тутди.

Парламент аъзолари ҳар томонлама муҳокамалардан сўнг “Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодексини тасдиқлаш тўғрисида”ги, “Ўзбекистон Республикасининг Бюджет кодекси қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида”ги қонунлар лойиҳаларини биринчи ўқишда концептуал жиҳатдан қўллаб-қувватладилар.

Қонунчилик палатаси томонидан барча кўриб чиқилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Қонунчилик палатасининг Ахборот хизмати материали асосида тайёрланди.

БИЗНИНГ МАСЛАХАТЛАР

КИМ БИЛАН ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШНИ БИЛИНГ

Ваколатхонамиз канцелярия жиҳозларини тез-тез харид қилиб туради ва ташкилий техника ҳамда офис мебелини тубдан янгилamoқчимиз. Махсулотлар (товарлар, хизматлар) етказиб берувчилар билан ўзаро ҳамкорлик қилаётганда ваколатхонамиз нималарга ҳушёр бўлиши ва нималарга эътиборли қараши лозим бўлади?

— Ўз саволингизда сиз нафақат хорижий юридик шахслар ваколатхоналари учун, балки барча тадбиркорлик субъектлари учун долзарб бўлган масалани кўтардингиз.

Биз виждонсизлик аломатларининг айримларини, лекин тез-тез учраб турадиганларини кўриб чиқсак. Бу айтилганлар аслида ҳаммаси эмас. Амалиётнинг кўрсатишича, бундай аломат ва вазиятлар кам эмас.

КОНТРАГЕНТНИНГ ЛИЦЕНЗИЯНИ ТАКДИМ ЭТИШДАН БОШ ТОРТИШИ ЁКИ УНИНГ ҲАҚИҚИЙ ЭМАСЛИГИ

Агар контрагентнинг фаолияти тасдиқланган Рўйхатга¹ биноан лицензияланадиган бўлса-ю, лекин лицензия тақдим этилмаса, ҳушёр тортинг. Модомики, бўлғуси ҳамкорингиз турли сабабларга кўра уни тақдим этишни рад этаётган экан, бизнинг бу тавсиямизга алоҳида эътибор қаратинг. Масалан, ҳамкорингиз бундай лицензия унда мавжуд, лекин айти вақтда у бошқа ҳужжатлар пакети би-

лан бирга бошқа минтақадаги йирик буюртмачи томонидан ўрганилаётганини; ёхуд у лицензиялайдиган органга амал қилиш муддатини узайтириш ва бошқа мақсадда топширилганини айтиб ишонтириши мумкин. Вазият шундай тартибда кечадиган бўлса, шубҳаланишингизга асос етарли бўлади ва сиз ишни тўхтатиб қўйиш, ҳатто барча ҳолатлар ойдинлашгунга қадар битимни бекор қилишингиз мақсадга мувофиқ бўлади. Лицензиянинг мавжудлигини албатта текшириб кўринг, буни лицензия берувчи органдан оғзаки ёхуд ёзма тарзда мурожаат қилиб билиб олинг! Бугунги кунда бир қатор давлат органлари лицензия тўғрисидаги маълумотларни ўз сайтларида жойлаштирмоқдалар.

Агар лицензия тақдим этилган бўлса, унинг асплигини текшириб кўриш керак, сабаби амалиётда турли давлат тузилмалари томонидан бериладиган, айниқса улгуржи савдо, шу жумладан ЁММ савдоси бўйича қалбаки лицензиялар бериш ҳолатлари кўп учрайди. Бунинг учун тегишли лицензия берувчи органга қўнғироқ қилиб, унинг тасдиғини ёхуд сизнинг бўлғуси контрагентингизда тегишли рухсатнома мавжуд эмаслиги ҳақидаги маълумотни олиш мақсадга мувофиқдир.

2-бетда

Амалиётчи аудитор
ва бухгалтерлар диққатига!

СИЗЛАРНИ

«ЭНГ ЯХШИ АУДИТОР – 2013»,
ва «ЭНГ ЯХШИ БУХГАЛТЕР – 2013»
РЕСПУБЛИКА ТАНЛОВЛАРИДА ЎЗ
КУЧИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИШГА
ТАКЛИФ ЭТАМИЗ

Танлов Ўзбекистон Республикаси
Молия вазирлиги кўмагида ўтказилади

СОЛИҚ ва
БОЖХОНА
ХАБАРЛАРИ
СОЛИҚ ИНФО

Танловларнинг I тури саволлари
norma.uz сайтида жойлаштирилган.

¹Амалга оширилгани учун лицензиялар талаб қилинадиган фаолият турларининг рўйхати (Олий Мажлиснинг 12.05.2001 йилдаги 222-II-сон қарори билан тасдиқланган).

КИМ БИЛАН ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШНИ БИЛИНГ

1-бетда

Бундан ташқари, лицензиянинг нафақат асллиги, балки амал қилиш муддатини ҳам текшириш керак. Юридик шахснинг лицензияда кўрсатилган ташкилий-ҳуқуқий шакли, унинг номи, почта манзиллини юридик шахснинг ҳақиқатдаги маълумотлари ва рўйхатга олиш гувоҳномасидаги ташкилий-ҳуқуқий шакли, номи ва почта манзили билан солиштириб кўринг. Ушбу маълумотларнинг мос тушмаслиги «Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида»ги Қонуннинг (25.05.2000 йилдаги 71-II-сон) 20-моддаси еттинчи қисмига мувофиқ лицензия эгасининг лицензияланадиган фаолият тури билан бунга рухсатномаси бўлмасдан туриб шуғулланиши жавобгарликка, шу жумладан жиноий жавобгарликка сабаб бўлади. Бундай оқибатлар, бир қарашда айбсиз бўлган контрагентга лицензия олувчининг даҳмасасини ҳам юклайди.

Кўп ҳолларда контрагентнинг лицензия олиш шартларига мувофиқ келмаслиги ҳам лицензиянинг ҳақиқий эмаслигидан далолат беради. Масалан, улгуржи савдо билан шуғулланиш учун лицензия энг кам иш ҳақининг камида 3 500 баравари миқдорида устав фондини рўйхатдан ўтказиши, шундан ЭКИХнинг 1 200 баравари устав фондига пул маблағлари шаклида киритилиши керак². Амалиётда лицензиянинг устав фонди миқдори лицензия бериш насасида юқоридаги талабларга жавоб бермайдиган ҳоллар учраган, яъни у лицензия олингандан анча кейин шакллантирилган. Бу, ўз навбатида, бундай лицензияни бекор қилиш учун асос ҳисобланади. Энди тасаввур қилинг: шу ҳолатларга қарамай, сизнинг контрагентингиз вилоят ҳудудида аслида мавжуд бўлмаган манзил бўйича рўйхатдан ўтган бўлса-ю, сиз бу ҳақда фақатгина суд залида билиб қолсангиз...

Таваккал қилиб, барча вазиятни ўз ҳолига ташлаб қўйиш ваколатхона мансабдор шахслари учун анча хатарлидир: бундай ҳолатлар учун Жиноят кодексига (ЖК) ишнинг аниқ ҳолатларидан келиб чиққан

ҳолда мансабга совуққонлик билан қараш (ЖКнинг 207-моддаси), мансаб ваколати доирасидан четга чиқиш (ЖКнинг 206-моддаси) ва лицензиясиз фаолият билан шуғулланишга ёрдамчилик (ЖКнинг 28-моддаси бешинчи қисми ва 190-моддаси) таркиблари назарда тутилган.

2 Контрагент бозор нархларидан анча паст нархни таклиф этади

Ўз ҳамкорларини, шу жумладан хорижий ваколатхоналар тижорат ташкилотларини паст нархлар орқали «жалб этиш»га тиришадиган виждонсиз контрагентларда ё иқтисодий манфаатдорлик бўлмайди ёки уларда фаолият ноҳалол йўлга қўйилган бўлади (масалан, даромадни яшириш ва солиқларни тўламаслик, божхона қонунчилигини бузиш, қонун ҳужжатларини бузиш оқибатида асоссиз преференциялардан фойдаланиш, ҳисобга олинмаган товарлар ва пул маблағлари муомаласининг мавжудлиги, ҳисобда акс эттирилмаган ишлаб чиқариш, маҳсулот ишлаб чиқариш ёхуд улгуржи савдо ва бошқалар бўйича мажбурий талабларнинг бажарилмаслиги).

Бир балоси бўлмаса, шургорда куйруқ на қилур, дейишади. Шунинг учун агар сизнинг контрагентингизнинг нархлари бозор нархларидан анча паст бўлса, эҳтимолки, фирибгарлар сизни ўзларининг ноҳалол фаолиятларига жалб этишмоқчидир. Ўз амалиётимизга яқин бўлган мисолларни келтирамиз. Кўпгина ваколатхоналар юристлар ёки аудиторлар ёхуд маслаҳатчиларнинг ёрдамига тез-тез мурожаат қилиб туришлари сир эмас. Бинобарин, бунда жуда арзон нархлар эвазига юқори сифатли (!) хизматлар олиш истаги муҳим омиллардан бўлиб ҳисобланади. Ҳар бир мижоз барча турдаги харажатларини мувофиқлаштириб боришга интилиши табиий ва тушунарли ҳолдир. Бироқ профессионал интеллектуал хизматлар соҳасида бундай ёндашув, қоида тариқасида, самарасиз ҳисобланади ва пул маблағларини бекорга сарфлаш, яъни ҳавога совуриш билан

тенг бўлади. Қолаверса, ваколатхона учун жиддий хатарлар юзага келиши мумкин. Хусусан, амалиётда ўзини «юридик фирма» деб атайдиганлар кўп учрайди, лекин мамлакатимизда юридик ёрдамни фақат адвокатлик тузилмалари (бюро, фирмалар, ҳайъатлар) бериши мумкинлигини ҳамма билади. Ёки бухгалтерия хизматлари ва маслаҳатларни берувчи консалтинг ташкилотлари ҳам учраб туради. Сиз мазкур ташкилотлар фаолияти тартибга солинмайдиган ҳуқуқий маконда, янаям аниқроғи, ундан ташқарида мавжуд бўлишини, шу тариқа, сизнинг ваколатхонангиз хатар зонасига кириб қолишини англашингиз керак. Сабаби мазкур ташкилотлар сифат назорат ва касбий стандартлар бўйича лицензияланадиган талабларни бажаришга мажбур эмаслар. Шунинг учун бундай компанияларнинг обрў-нуфузи ва тажрибасини пухта ўрганиш керак бўлади.

Аудиторлар, адвокатлар ва маслаҳатчиларни танлашда ҳамкорлик айнаи ишонч асосига қурилиши кераклигини тушуниш муҳимдир, сабаби сиз ташқаридаги одамларни ўз доирангизга, фаолиятингизнинг ичига киритаётирсиз. Фирмада сифат у ёқда турсин, ҳатто «хуфёна» аудиторлар ва юристлар билан «самарали ҳамкорлиги» натижасида корхона ва ваколатхонага аниқ қоидабузарликлар ва фактлар асосида, яъни улар мавжудлигини олдиндан билиб ревизия ташриф буюрган ҳоллар амалиётда кўплаб учраган!

Нари борса, сизнинг фирмангиз жиноят йўли билан топилган пулни «ҳалоллаштириш» жараёнининг иштирокчисига айланади-қолади. Масалан, битимларда иқтисодий манфаатдорликнинг мавжуд бўлмаслиги (ўта паст нархлар), жиноятли даромадларни легаллаштиришга қарши ҳаракатларни назорат қилувчи иштирокчиларнинг (яъни тижорат банклари, сугурта ташкилотлари, адвокатлик фирмалари, аудиторлик ташкилотлари, лизинг фаолиятини амалга оширувчи корхоналар, биржалар ва бошқалар) йўқлиги бундай битимлар тўғрисида солиқ, валютага оид жиноятлар ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш бўйича органларга хабар бериш учун асос ҳисобланади. Минг афсуски, юқорида баён этилганларнинг барчаси тўқима гап эмас, балки ҳаётий ҳақиқат ва мавжуд далиллардир.

3 Эҳтиёт бўлинг! Якка тартибдаги тадбиркор

Виждонсиз фаолият юритиш якка тартибдаги тадбиркорлар учун ҳам бегона эмас. Шунинг учун бу тоифадаги бўлғуси контрагентлар билан ҳамкорлик қилишдан олдин ҳам хавф-хатарни унутмаслик даркор. Ишни якка тартибдаги тадбиркор сифатида давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳнома ва жисмоний шахснинг паспортини текширишдан бошланг. Бунда фамилияси, исми ва отасининг исми давлат рўйхатидан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳномадаги маълумотларга мос тушишини аниқлаштиринг; паспортнинг амал қилиш муддатини ва унинг эгаси пропискасини текширинг. Шунингдек фаолият предмети ҳам эътибор қаратинг, сабаби якка тартибдаги тадбиркорлар учун фаолият турлари чекланган бўлади. Ўзингизнинг операциянгиз тадбиркор фаолиятининг мазмунига тўғри келишини ва гувоҳноманинг амал қилиш муддатини текширинг.

Контрагент-якка тартибдаги тадбиркорнинг виждонсизлиги мисол сифатида амалиётдан воқеликни келтирсак бўлади – унда юридик шахсни ташкил этмаган тадбиркорлик субъектлари улар тақдим этган ҳужжатларга мувофиқ етказиб бериш шартномасига биноан фирма ва ваколатхоналар томонидан офис эҳтиёжлари учун сотиб олинмаган канцелярия товарлари ёки мебель ишлаб чиқарганлар. Ҳужжатлар текширувида маълум бўлдики, бир қатор якка тартибдаги тадбиркорлар бунга ҳуқуқи бўлмаган ҳолда, фақат юридик шахсларга алоҳида лицензия асосида рухсат берилган ноқонуний улгуржи савдо фаолиятини юритиб келганлар. Яъни битим тарафлари томонидан ўз мажбуриятларини бажариш муносабати билан расмийлаштирилган ҳисобварақ-фактураларда товарлар (ишлар, хизматлар) номи устунда импорт канцелярия жихозлари ва мебель мажмуалари номлари кўрсатилган.

Савдо фаолияти билан ноқонуний шуғуллангани учун якка тартибдаги тадбиркор молиявий ва жиноий жавобгарликка тортилади, фирма эса мазкур далил бўйича ўзининг алоқадор эмаслигини ёхуд хабарсизлигини исботлаши лозим бўлади, зеро хабарсизлик жавобгарликдан озод этмайди.

Олег ДАМИНОВ,
бошқарувчи шерик.
Екатерина АДЕЕВА,
«BAKER TILLY UZBEKISTAN»
аудиторлик-консалтинг
компаниялари гуруҳининг
юрисконсульти.

МДҲ ВА БОЛТИҚБҲИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	21.10.2013	1	0,7843	1	1,0724	1	0,0246
Арманистон	18.10.2013	1	406,51	1	556,59	1	12,76
Беларусь	22.10.2013	1	9150,00	1	12510,00	1	287,00
Грузия	21.10.2013	1	1,6635	1	2,2788	100	5,2236
Қозоғистон	21.10.2013	1	153,87	1	210,66	1	4,83
Қирғизистон	22.10.2013	1	48,6171	1	66,4571	1	1,5240
Латвия	21.10.2013	1	0,514000	1	0,702804	1	0,016100
Литва	22.10.2013	1	2,524	1	3,4528	1	0,079068
Молдова	21.10.2013	1	13,0666	1	17,898	1	0,4106
Россия	19.10.2013	1	31,8460	1	43,5590	—	—
Тожикистон	21.10.2013	1	4,7695	1	6,2974	1	0,1499
Украина	14.10.2013	100	799,3000	100	1084,3304	10	2,4813
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Марказий (миллий) банкларнинг расмий сайтлари маълумотлари асосида.

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ СЎМГА НИСБАТАН ҚИЙМАТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2013 йил 22 октябрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қиймати белгилади:*)

1 Австралия доллари.....	2094,79	1 Польша злотийси.....	710,25
1 Англия фунт стерлинги.....	3504,40	1 СДР.....	3347,31
1 Дания кронаси.....	397,60	1 Туркия лираси.....	1102,74
1 БАА дирҳами.....	590,52	1 Швейцария франки.....	2402,23
1 АҚШ доллари.....	2168,97	1 ЕВРО.....	2939,34
1 Миср фунти.....	314,80	10 Жанубий Корея вони.....	20,42
1 Исландия кронаси.....	18,07	10 Япония иенаси.....	221,35
1 Канада доллари.....	2107,84	1 Россия рубли.....	68,11
1 Хитой юани.....	355,88	1 Украина гривнаси.....	271,36
1 Малайзия рингити.....	684,97		

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

УШБУ
СОНДА

- **ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДА**
 - Депутатлар долзарб қонун лойиҳаларини кўриб чиқдилар
- **БИЗНИНГ МАСЛАҲАТЛАР**
 - Ким билан ҳамкорлик қилишни билинг
 - Валюталар курси
- **БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ**
 - Ўз ҳисобидан ҳисоблагич
 - Квартирада электр ҳисоблагич ўрнатиш мумкинми?

- Электр ҳисоблагич носозлигида кафолат муддати
- Электр ҳисоблагич қачон қийс-ланади?
- Электр шчитни ким таъмирлайди?
- «Ақлли» ҳисоблагич. Унинг кўрсатмаларини қандай қилиб олиш мумкин?
- Қайта ҳисоб-китоб қилишдан бош тортяптилар

- Электр ҳисоблагич ўрнатамиз: истеъмолчилар учун йўриқнома
- **КАДРЛАР БЎЛИМИ**
 - Синондан ўтмади. Лекин «ўз хо-ҳиши билан» бўшамоқчи
 - Кундузги бўлим талабаси қандай ишлаши керак
 - Оила аъзоси бўлмаса
 - Агар ходим фамилиясини ўзгартирса...

- Ҳақ тўланмайдиган таътилда эдим. Компенсация олсам бўладими?
- **ХЎЖАЛИК ҲУҚУҚИ**
 - Агар ташкилот автоомбили авария-га тушиб қолса
 - Суд ҳужжатини кечиктиришга эри-шинг
 - Ижарачи қайта ташкил этилса-да, ижара шартлари ўзгармайди

БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ

Маърифий мавзудаги нашр*

МУНДАРИЖА:

- ✓ Ўз ҳисобидан ҳисоблагич
- ✓ Квартирада электр ҳисоблагич ўрнатиш мумкинми?
- ✓ Электр ҳисоблагич носозлигида кафолат муддати
- ✓ Электр ҳисоблагич қачон қийёсланади?
- ✓ Электр шчитни ким таъмирлайди?
- ✓ «Ақлли» ҳисоблагич. Унинг кўрсатмаларини қандай қилиб олиш мумкин?
- ✓ Қайта ҳисоб-китоб қилишдан бош тортяптилар
- ✓ Электр ҳисоблагич ўрнатамиз: истеъмолчилар учун йўриқнома

Шу соннинг мавзуси: **УЙИНГИЗГА НУР ТЎЛСИН**

ЎЗ ҲИСОБИДАН ҲИСОБЛАГИЧ

Кўп тошкентликлар 20 йилча олдин пойтахтда кўп квартирали уй-жойлардаги зинапоя майдончаларига ўрнатилган индукцион электр ҳисоблагичларни ўғирлаш ҳоллари кўпайганлигини эслайдилар. Ҳозирга қадар улар учун ўша воқеаларнинг асорати сезилади. Ўша вақтларда электр энергиясини ҳисобга олувчи асбоблар республикага четдан олиб келинар, ҳали мамлакатда ишлаб чиқарилмас эди. Вақтинча юзага келган электр ҳисоблагичларнинг тақчиллиги шароитида ўғирлик қурбонига айланган айрим абонентлар электр энергияси учун шаҳар ҳокимлиги тасдиқлаган вақтинча шкаласи бўйича ҳақ тўлай бошладилар. Электр энергиясидан ҳисоблагичсиз вақтинча фойдаланишни энергия таъминоти ташкилоти билан келишиш зарур эди.

Ушбу вазият ўз вақтида АВ томонидан 16.01.1997 йилда 298-сон билан рўйхатдан ўтказилган (28.08.2010 йилда ўз кучини йўқотган) Маиший абонентлар билан электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилиш қоидаларида ўз аксини топган эди. Ушбу Қоидаларнинг 2.1.4-бандида белгиланишича, электр энергиясидан ҳисоблагичсиз вақтинча фойдаланганда энергия таъминоти корхонасининг рухсати билан маиший абонентлар билан ҳисоб-китоблар маҳаллий ҳокимликлар томонидан тасдиқланган шкала бўйича, турар жойларнинг тоифасига (хоналар сони, кондиционерларнинг борлиги) боғлиқ ҳолда амалга оширилган. Энергия таъминоти ташкилотлари ҳисобга олувчи асбобларсиз вақтинча энергия истеъмоли далилларини ҳужжатлаштирганлар, уларни мажбурий тарзда ўрнатиш санасини белгиланганлар. Электр энергиясидан ҳисоблагичларсиз фойдаланиш қисқа даврга мўлжалланган вақтинча вариант, форс-мажор, қоидалардан истисно бўлиб, меъёрга айланиб қолиши мумкин эмас эди. Бироқ, ҳужжат бекор қилинганлигига қарамай, айрим абонентлар ҳозирга қадар ҳисоблагичсиз электр энергиясидан фойдаланишда давом этяпти, энергия учун аввалгидек ҳисоб-китоб қиляпти.

Бизнинг 4 қаватли уйимиздаги қўшнилари билан бир қисми ўтган асрдаёқ электр ҳисоблагичларни ўғирлашлардан азият чеккан ана шундай қоидабузарлар жумласига тушиб қолди. Уларнинг баъзилари янги ҳисобга олувчи асбобларни ўрнатишди. Бошқаларда эса бунга вақт ҳам, хоҳиш ҳам йўқ эди. Улар бу ишни серташвиш ва сансалор иш деб ҳисоблаб, югур-югурни, расмийлаштиришни хоҳламадилар - ҳамма ишни кейинга сурдилар. Вақт

ўтиши билан абонентларнинг ушбу тоифаси сафига эски индукцион ҳисоблагичлари ишдан чиққан кишилар ҳам қўшилишди. Анча онгли фуқаролар уларни замонавий ҳисоблагичларга алмаштирдилар. Онгсиз фуқаролар эса чироқ учун вақтинча шкала бўйича тўлашда давом этиб, белгиланган тартибни бузувчи шахсларга айландилар.

Чилонзордаги 72 квартирали тўрт қаватли уйимизнинг электр ҳисоблагичлар билан жиҳозланганлиги мониторинги зинапоя хоналаридаги электр шчитларда 32 та ҳисобга олувчи асбоб (41%) етишмаётганлигини кўрсатди. Шчитларда мавжуд бўлмаган ҳисоблагичларнинг бир қисми квартираларга ўрнатилган. Бироқ бу ҳам қоидабузарликдир.

*Тахририят ихтилофли вазиятларни таҳлил қилишда иштирок этмайди ва уларни ҳал қилишда кўмаклашишга ваколатли эмас.

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

Конун ҳужжатларига кўра улар белгиланган жойларда – зинапоя майдончаларидаги шчитларда жойлашиши керак.

Демак, уйимизда яшовчиларнинг бир қисми энергия тежамкорлиги устувор вазифалардан бири деб белгиланган энергетика секторини ислоҳ қилиш жараёнидан четда қолган. Эҳтимол, бу гапимиз ҳаддан ташқари баландпарвоз кўринар. Битта уй – фақат битта кичик бўғин, микродаража. Бироқ бундай типик кўп қаватли уйлар пойтахтдаги кўп квартиралар уй-жой фондининг асосини ташкил этади.

Энергия таъминоти ташкилоти учун ҳисоблагичсиз абонентлар билан ҳисоб-китоб қилиш тижорий талафот келтиради, зеро истеъмолнинг реал ҳажмлари анча кўп. Агар кишилар ҳисобга олувчи асбобларга эга бўлмасалар, уларни энергия ресурсларини тежаш муаммоси қизиқтирмайди.

2009 йилда Электр энергиясидан фойдаланиш қоидалари¹ (бундан кейин – Қоидалар) қабул қилинди. Унда белгиланишича, истеъмолчилар мажбурий тартибда ҳисоблагичлар билан таъминланган бўлишлари керак. Бунинг устига, Электр энергияси истеъмолини назорат қилиш ва ҳисобга олишнинг автоматлаштирилган тизимига (АСКУЭ) мувофиқ келадиган электрон ҳисоблагичлар билан (Қоидаларнинг 39-банди). Қоидаларда назарда тутилишича, **ҳудудий электр тармоқлари корхонаси (ХЭТК), агар истеъмолчида Ўзстандарт томонидан текширилган ҳисобга олувчи асбоб мавжуд бўлмаса, электр энергиясини етказиб беришни тўхтатиш ҳукукига эгадир** (Қоидаларнинг 129-банди).

Ҳисоблагичга эга бўлмаган абонентлар ҳозирча энергия истеъмоли бозорида мавжудлар, бироқ энергия таъминоти корхоналари ходимларининг айтишича, уларнинг улуши бугунги кунда жуда озчиликни ташкил этади. Шундай бўлса-да, улар билан электр энергияси учун ҳисоб-китоблар қандай амалга оширилиши керак деган савол қоляпти. Қоидаларда бу ҳақда нима дейилади? Унинг 65-бандига кўра **электр энергиясининг ҳисоби истеъмолчининг айбисиз вақтинча бузилганда етказиб берилган электр энергияси учун ҳисоб-китоб ҳисобга олиш бузилгунга қадар аввалги ҳисоб-китоб даврининг ёки ХТЭК қарорига кўра ҳисоб тиклангандан кейин келувчи даврнинг ўртача суткалик харажати бўйича амалга оширилади. Электр энергиясининг ўртача суткалик харажати бўйича ҳисоб-китоб даври 1 ойдан ошмаслиги керак**, унинг мобайнида ҳисоблагич ўрнатилиши ва ҳисобга олиш тикланиши керак. Агар ҳисоб-китоб қиладиган ҳисобга олувчи асбобни кўрсатилган муддатда объектив сабабларга кўра тиклаш мумкин бўлмаса, электр энергияси учун ҳисоб-китоб тартиби ва ҳисобни тиклаш муддати истеъмолчи билан ХТЭК ўртасидаги ўзаро келишув бўйича ўрнатилиши керак.

Мамлакатда ўтказилаётган электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш тизими модернизацияланиб, вазият ўзгармоқда. Ушбу йўналишнинг устуворликларини белгиловчи дастурий ҳужжат Вазирлар Маҳкамасининг 5.06.2009 йилдаги 150-сон қарори² (бундан кейин – 150-сон Қарор) ҳисобланади. Ўзбекистонда электр энергиясини ҳисобга олишнинг эски индукцион асбобларини босқичма-босқич алмаштириш ва АСКУЭга уланадиган замонавий электрон ҳисоблагичларни ўрнатиш йўли танланган. Ушбу жараён жадвал бўйича юритилляпти. Кўп квартиралар уйни автоматлаштирилган ҳисоб тизимига улаш учун уй бутунлай замонавий ҳисоблагичлар билан жиҳозланиши керак. Уларга эга бўлмаган, шунингдек носоз ҳолатдаги ҳисобга олувчи асбобларга эга бўлган абонентлар замонавий электр ҳисоблагичларни ўз ҳисобларидан

ўрнатишлари керак.

ТЭК инспекторлари электр энергиясидан ҳисоблагичсиз фойдаланаётган истеъмолчиларни аниқладилар, уларни ўрнатиш зарурлигини тушунтирдилар, қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавоб беришга тўғри келиши хусусида огоҳлантирдилар. Қўшнилари бу ҳақда жиддий ўйлаб қолдилар ва Учтепа ТЭКга йўл олдилар. У ерда нафақат электрон ҳисоблагичларни ўрнатиш ва ишлатиш билан боғлиқ саволларга жавоб олдилар, балки мамлакатнинг энергетика секторига ўтказилаётган ислоҳот тўғрисида ахборот ҳам олдилар.

Истеъмолчиларни эски ҳисобга олувчи асбоблар кимнинг ҳисобидан алмаштирилиши кераклиги масаласи ташвишлантирарди. 150-сон Қарорнинг 5-банди ва Қоидаларнинг 103-бандига кўра маиший истеъмолчиларда (жисмоний шахсларда) эски ҳисоблагичларни алмаштириш ва АСКУЭга уланадиган замонавий электрон ҳисоблагичларни ўрнатиш “Ўзбекэнерго” ДАК корхоналарининг ўз маблағлари ҳисобига амалга оширилади. Бироқ шуни назарда тутиш лозимки, бунда соз ҳолатда бўлиши керак бўлган эски ҳисоблагичларни алмаштириш тўғрисида сўз борапти. Агар эски ҳисоблагич чизмасида бузилишлар аниқланса ёки у носоз ҳолатда бўлса ёхуд умуман йўқ бўлса ёки истеъмолчи ҳисоблагични навбатдан ташқари ўрнатишни хоҳласа, абонент ҳисобга олувчи асбобни ўз ҳисобидан харид қилади. Қоидаларнинг 103-бандига белгиланишича, уй-жой мулкдорлари замонавий электр ҳисоблагичларни ўз пулларига ҳамда янгидан электр тармоқларга уланадиган уйлар ва квартираларда харид қиладилар. Ҳисобга олувчи электрон асбобларни ўрнатиш эса бепул амалга оширилади.

Ҳисобга олиш ва назорат тизимини модернизациялаш етказиб берувчилар ва истеъмолчиларга нима беради? Энергетиклар учун бу – электр энергияси талафотларини камайтириш, ҳисоб ва назорат тизимини такомиллаштириш, энергия истеъмоли тўғрисидаги бутун ахборотни абонентдан етказиб берувчига масофадан туриб узатиш ва унга ишлов бериш имконияти. Истеъмолчилар учун аввало бу – етказиб берувчилар билан маърифатли ўзаро ҳисоб-китоб қилиш демак.

Яна бир муҳим масала: электрон электр ҳисоблагични қаердан сотиб олган маъқул ва хато қилмаслик учун уни қандай танлаш керак? “Ўзстандарт” агентлигида сертификациядан ўтган ва мувофиқлик сертификатига эга бўлган ҳисобга олувчи асбоблар қўллашга киритилади. Энергия таъминоти ташкилотлари истеъмолчиларга мамлакатимизда ишлаб чиқарилган, АСКУЭга мослаштирилган электрон ҳисоблагичларни ўрнатишни тавсия этадилар. Уларни пойтахтда фаолият юритаётган “Elektron Xisoblagich” МЧЖ ҚК ишлаб чиқаради. Шуниси жуда муҳимки, корхона истеъмолчиларга 3 йил мобайнида сифат кафолати тақдим этади, сервис хизмати кўрсатади.

Ўз ҳисобига электрон электр ҳисоблагичларни ўрнатишнинг қадамма-қадам механизми ҳақида ўз амалиётимиздан келиб чиқиб алоҳида материалда сўз юритамиз. Бунда шуни таъкидлашимиз лозимки, Учтепа ТЭКда ўрнатишдан олдинги таомил осойишта, амалий тусда, бюрократик сансалорлик ва навбат кутишларсиз, истеъмолчиларга эътибор ажратган ҳолда ўтди. Дарвоқе, ҳисоблагичларни ўрнатишнинг ўзи ҳам шундай бўлди. ТЭК ходимларини ўз навбатида йўлагимизда яшовчиларнинг онглилиги ҳайратга солди. Квартира мулкдорларининг тенг ярми (12 тадан 6 таси) бир вақтнинг ўзида замонавий электр ҳисоблагичларни ўз ҳисобларидан ўрнатди. Ислоҳот билан ҳамқадам бўлишга қарор қилишди. ○

¹ВМнинг 29.08.2009 йилдаги 245-сон қарорига 1-илова.

²ВМнинг “Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори.

КВАРТИРАДА ЭЛЕКТР ҲИСОБЛАГИЧ ЎРНАТИШ МУМКИНМИ?

? Ўз вақтида зинапоя хонасидаги шчитда жойлашган индукцион электр ҳисоблагичимни ўғирлашган эди. Ҳозир мен ўз ҳисобимдан электрон ҳисоблагич сотиб олдим. Мен уни йўлакда эмас, балки ўғирламасликлари учун квартирада ўрнатишим мумкинми? Зеро ҳисоблагич – менинг мулким, мен эса уни ўз хоҳишимга кўра тасарруф этиш ҳуқуқига эгаман.

Г.Морозова.

– Электр энергиясидан фойдаланиш қоидалари (ВМнинг 22.08.2009 йилдаги 245-сон қарорига 1-илова, кейинги ўринларда – Қоидалар) 44-бандида кўп хонадонли уй-жойларда ҳисобга олиш асбоблари ўрнатилиш жойлари белгиланган. Улар ҳар бир хонадонга йўлаклардаги зинапояларда электр шчитлари каби махсус ажратилган жойларда ўрнатилади. Бу ерда электр тармоғининг энергия таъминоти ташкилоти билан истеъмолчилар (жисмоний шахслар) ўртасида тегишлиликни бўлиш чегараси ўтади, ҳудудий электр тармоқлари

корхонаси билан абонент ўртасидаги ҳисоб-китоблар учун энергия ҳисоби юритилади.

Электр ҳисоблагичлар назоратчилар кўрсатмаларни текшириши учун қулай ҳамда уларнинг ишига ноҳалол абонентларнинг ғайриқонуний аралашуви имкониятини истисно этадиган жойларда ўрнатилиши керак. Замонавий электрон электр ҳисоблагичларнинг ўғирланишига келсак, истеъмолчи бундай ўғрилиқдан ҳимояланган, чунки ушбу ҳисобга олиш асбобларини қайтадан ишла-тиб бўлмайди. ○

ЭЛЕКТР ҲИСОБЛАГИЧ НОСОЗЛИГИДА КАФОЛАТ МУДДАТИ

? Электрон электр ҳисоблагичларга кафолат муддатини ким белгилайди ва бу ҳақдаги ахборот қаерда кўрсатилиши керак?

Ш.Ҳамидов.

– Электрон электр ҳисоблагичларга кафолат муддатларини ишлаб чиқарувчи завод белгилайди. Улар паспортда ёки уни қўллаш бўйича йўриқномада кўрсатилиши керак. Ҳисоблагич сотиб олинаётганда истеъмолчига мувофиқлик сертификати ҳам тақдим этилиши

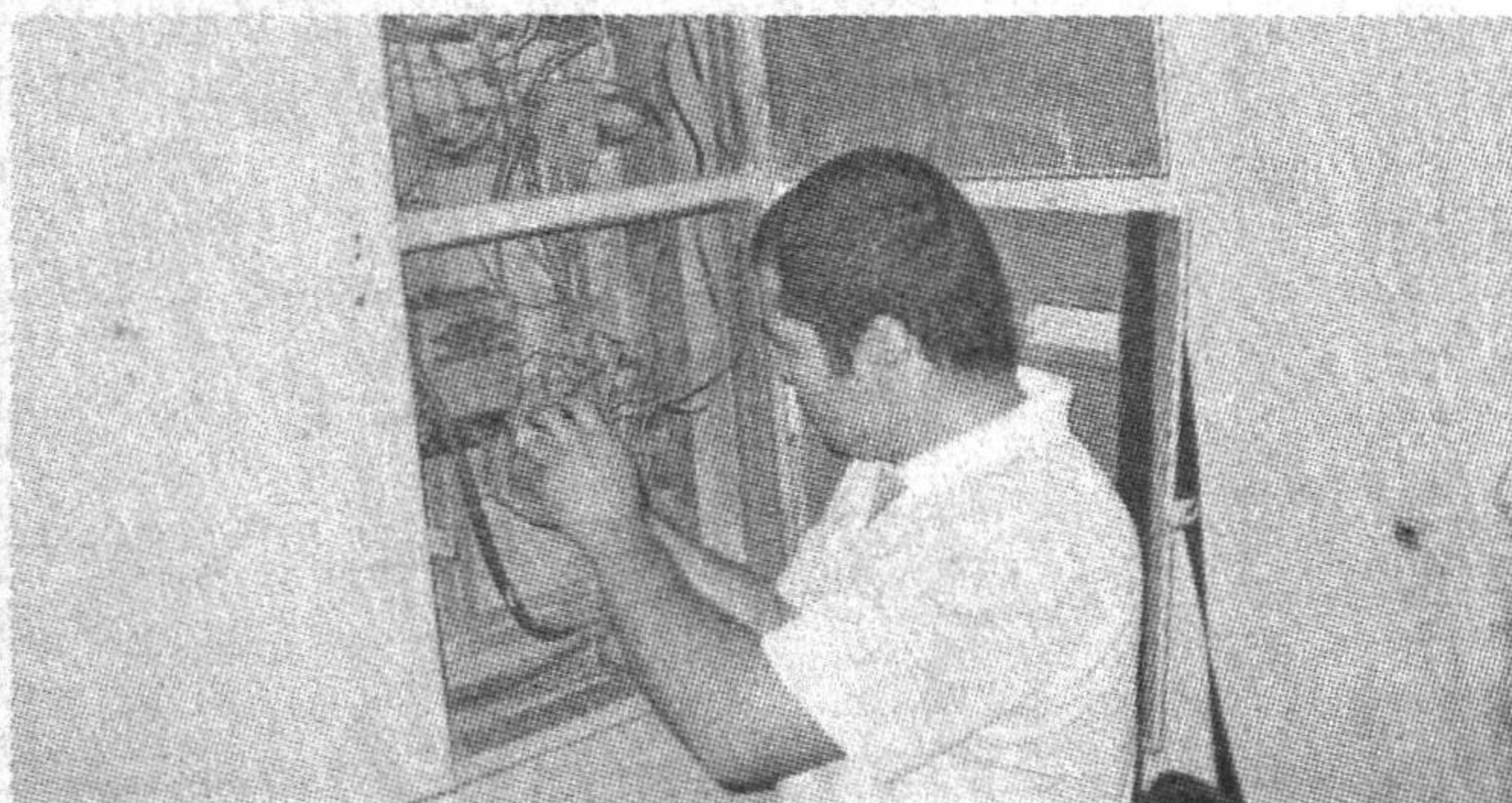
лозим, у сифат кафолати, товар синовдан ўтганлиги, ДСТ талабларига мувофиқ келиши, ЎзР Давлат ўлчов воситалари реестрида рўйхатдан ўтказилганлиги ва Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида қўлланишига рухсат берилганлиги тасдиғи ҳисобланади.

* * *

? Мен “Elektron Xisoblagich” МЧЖ ҚК ишлаб чиқарган, бир фазали кўп функцияга эга DDS28и электрон электр ҳисоблагичини сотиб олдим. Товар паспортда фойдаланишнинг кафолат муддати буюртмачига юклаб жўнатилган кундан бошлаб 36 ойни ташкил этиши кўрсатилган. Агар кафолат муддати мобайнида ҳисоблагичда носозлиқлар аниқланса, башарти завод пломбалари сақланган бўлса, ишлаб чиқарган заводга қайтарилади. Ишлаб чиқарувчининг айби тасдиқланса, ҳисоблагич таъмирланиши ёки алмаштирилиши керак. Бироқ қўллаш бўйича йўриқномада кафолат мажбуриятлари бир қадар бошқача талқин этилган. Унда айтилишича, ишлаб чиқарувчи завод товар сифати учун ҳисоблагич тайёрланган пайтдан бошлаб жавобгар бўлади: 1 йил мобайнида уни алмаштиради, 3 йил мобайнида кафолатли таъмирлайди. Бундай турлича талқин ноаниқлик туғдиради. Кафолат муддати қандай – у тайёрланган ёки сотилган пайтдан бошлаб ҳисобланадими? Ҳисоблагичнинг сифати бобида муаммолар юзага келса, қандай ҳужжатга асосланиш керак: техник паспортгами ёки йўриқномага?

С.Зубарев.

– “Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг (26.04.1996 йилдаги 221-І-сон) 11-моддасида белгиланишича, кафолат муддати товар сотилган кундан бошлаб ҳисобланади. Агар товар сотилган кунни аниқлашнинг имкони бўлмаса, бу муддат товар ишлаб чиқарилган кундан бошлаб ҳисобланади. Кафолат мажбуриятларидан фойдаланиш зарурати юзага келганда истеъмолчи техник паспортга амал қилиши керак. У ишлаб чиқарувчи билан истеъмолчи ўртасида ҳуқуқий муносабатлар юзага келиши учун шароитлар яратадиган ҳужжатдир. Ишлаб чиқарувчининг унда қайд этилган кафолатлари корхона муҳри билан мустаҳкамланган бўлади. ○

ЭЛЕКТР ҲИСОБЛАГИЧ ҚАЧОН ҚИЁСЛАНАДИ?

? Менга 2013 йил июнда электрон электр ҳисоблагич ўрнатилди. Техник паспортда кўрсатилган уни чиқариш ва ўтказилган текшириш санаси – 2012 йил ноябрь. Мен кейинги қиёслаш муддатини қандай белгилашим керак: ҳисоблагич ўрнатилган пайтдан бошлабми ёки ишлаб чиқарувчи ўтказган метрологик синовлар пайтиданми?

Б.Умарова.

– Қиёслаш – давлат метрология хизмати органлари (бошқа ваколатли органлар, ташкилотлар) томонидан ўлчов воситаларининг белгиланган техник талабларга мувофиқлигини аниқлаш ва тасдиқлаш мақсадида бажариладиган операциялар мажмуидир. Уни ўтказиш зарурлиги “Метрология тўғрисида”ги Қонун (28.12.1993 йилдаги 1004-XII-сон), Электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларида (ВМнинг 22.08.2009 йилдаги 245-сон қарорига 1-илова, кейинги ўринларда – Қоидалар) назарда тутилади.

Қоидаларнинг 48-бандида белгиланишича, электр энергиясини ҳисобга олиш асбобларини вақти-вақти билан қиёслашдан ўтказиш “Ўзстандарт” агентлиги томонидан белгиланган муддатларда, албатта ҳудудий электр тармоқлари корхонаси вакили иштирокида истеъмолчининг маблағлари ҳисобига амалга оширилиши керак.

Электрон ҳисоблагичлар учун қиёслашлараро оралиқ Мажбурий давлат қиёслашидан ўтказиладиган ўлчов воситаларининг номенклатура рўйхати (“Ўзстандарт” агентлигининг бош директори томонидан 1.02.2007 йилда тасдиқланган) билан белгиланади. У 4 йилни ташкил этади. Агар техпаспортда ҳисоблагичнинг би-

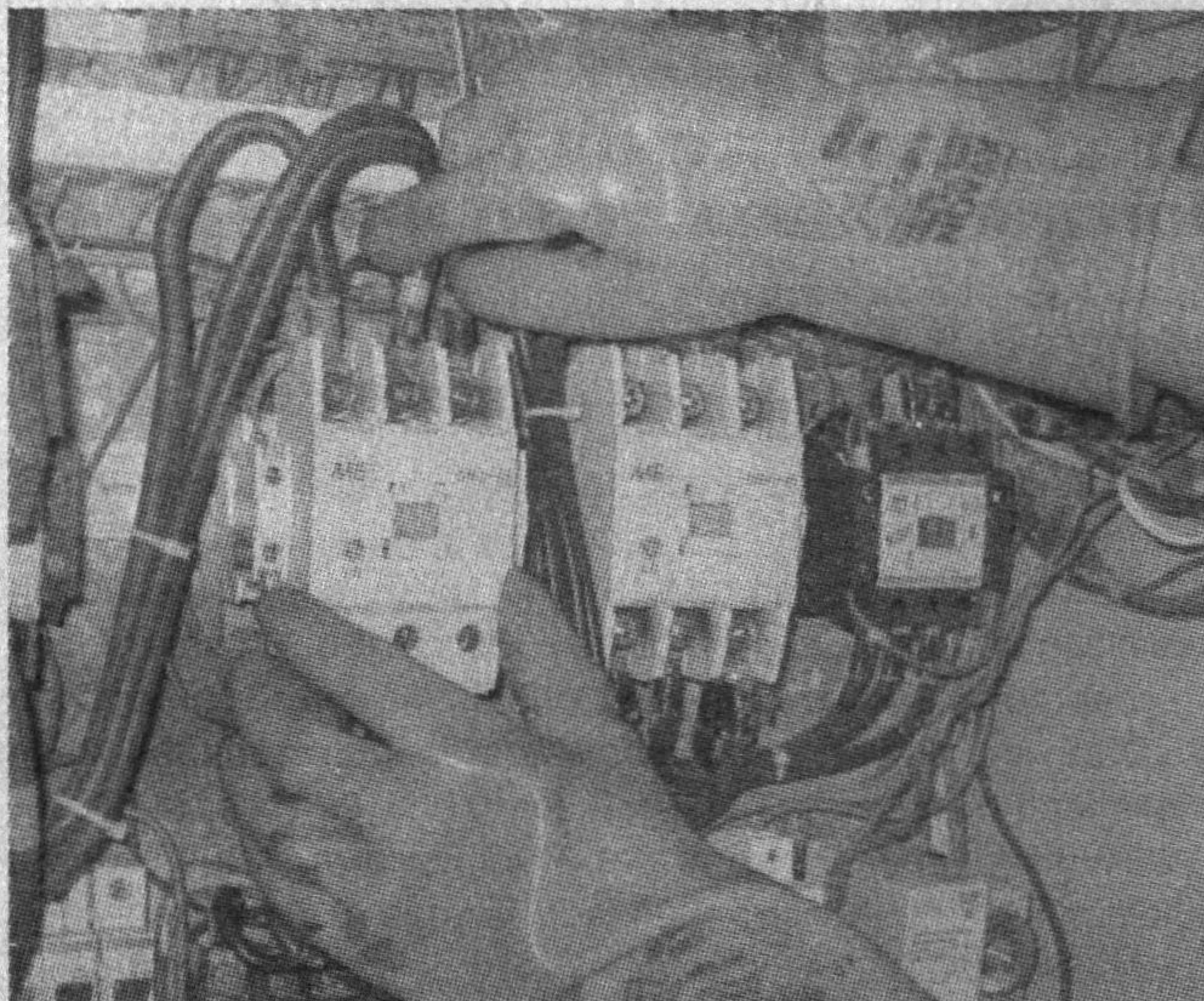
ринчи давлат қиёслаши ишлаб чиқарувчи завод томонидан 2012 йил ноябрда ўтказилганлиги кўрсатилган бўлса, демак, кейинги қиёслашни истеъмолчи 2016 йил ноябрда ўз ҳисобидан ўтказиши керак. ○

ЭЛЕКТР ШЧИТНИ КИМ ТАЪМИРЛАЙДИ?

? ХЭТК ходимларининг айтишича, электрон электр ҳисоблагични ўғирлаш деярли мумкин эмас. Ўрнатиш чоғида улар рўйхатдан ўтказилади, реестрга, маълумотларнинг электрон базасига киритилади. Улардан бошқа абонентлар қайтадан фойдалана олмайдилар – дарҳол бу ҳақда ахборот пайдо бўлади. Бироқ бизни огоҳлантиришларича, муаммоларга йўл қўймаслик учун ҳисоблагичлар беғоналар қўли етмайдиган жойда бўлиши, зинапоя хоналаридаги электр шчитлар қулфланиб қўйилиши керак. Бизнинг электр шчит кўпдан буён таъмирга муҳтож. Уни ким тартибга келтириши керак? Уй аҳли.

– Кўп квартирали уй-жойларнинг зинапоя майдончаларидаги электр шчитлар ХУМШ аъзоларининг умумий мол-мулки ҳисобланади. Демак, уларни лозим ҳолатда сақлаш – ширкатнинг хос ҳуқуқи. ХУМШ

аъзоларининг умумий йиғилишида квартиралар мулкдорлари шчитлар таъмирини ишлар режасига кириштишлари ва бошқарувдан ушбу ишни бажаришни талаб қилишлари мумкин. Бироқ умумий амалиёт шундайки, ширкатда шчитларга қўллари етиб бормади – уларнинг кўпчилигига устувор ишлар учун маблағлар етишмайди. Ҳисоблагичларнинг сақланишини таъминлаш учун зинапоя хонасига алоқадор кўшнилари кўпинча шчитларни ҳамкорликда, ўз ҳисобларидан тартибга келтирадилар. Бироқ улар мукамал таъмирни талаб қилса, бу салмоқли харажатларни талаб қилиши мумкин. Шунда ХУМШ умумий йиғилишининг қарори билан яшовчиларнинг мажбурий бадалларини қисман қайта ҳисоб-китоб қилиши мумкин. “Хусусий уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида”ги Қонуннинг (12.04.2006 йилдаги ЎРҚ-32-сон) 30-моддаси бунга имкон беради, бироқ бунда муайян механизмга риоя этилиши керак.

Электр энергиясидан фойдаланиш қоидалари (ВМнинг 22.08.2009 йилдаги 245-сон қарорига 1-илова) 98-бандига биноан электрон ҳисобга олиш асбобларининг сақланиши учун ХУМШ жавоб беради. Улар шикастланган ёки ўғирланган тақдирда ХУМШ асбобларни ўз ҳисобидан тиклаши шарт. Бироқ амалиётда ушбу меъёр ишламайди. ○

“АҚЛЛИ” ҲИСОБЛАГИЧ. УНИНГ КЎРСАТМАЛАРИНИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ОЛИШ МУМКИН?

? Ўз ҳисобимдан электрон электр ҳисоблагич ўрнатдим. Электромонтёр электр энергияси истеъмоли кўрсатмаларини қандай қилиб олишни кўрсатди. Бироқ ҳисобга олиш асбоби дисплейи экранда бошқа маълумотлар ҳам акс этади. Улар нимани англатади ва уларнинг қайси бирлари истеъмолчи учун фойдали бўлиши мумкин?

Раъно С.

— Эски ва бахайбат индукцион электр ҳисоблагичлардан фарқли равишда замонавий электрон ҳисобга олиш асбоблари жуда ихчам ва кўп функциялидир. Улар кўпроқ абонентга электр энергияси истеъмоли тузилишини тушуниб етишда, ҲЭТК ходимларига эса ундан фойдаланилишини самарали назорат қилишда ёрдам берадиган мўъжаз калькуляторни эслатади. Эски индукцион электр ҳисоблагичлар битта кўрсаткични — қанча “ёнганлик”ни кўрсатган. Замонавий электрон ҳисобга олиш асбоблари истеъмол қилинаётган электр энергиясини аниқ ҳисобга олишда қўл келадиган параметрларнинг бутун бир мажмуидир. Ушбу “вундеркиндлар” соз ишчи ҳолатда 2 турда: автоматик ва қўлда маълумотларни ҳосил қилди. Унинг дисплейида бир неча сония оралиғида турли позициялар: ҳисоблагичнинг рақами, унинг қуввати, жорий вақт, сана, истеъмол қилинаётган электр энергиясининг умумий миқдори ва бошқалар акс этади. Электроника маълумотлар архивини яратади, пухта хотирага эга: масалан, ўтган ва ундан олдинги ойлар истеъмоли маълумотларини сақлайди. Электр

энергияси ўчирилганда хотирада барча асосий ахборот сақланади. Зарур параметрларни қўлда, тугмачани босиб ҳам олиш мумкин, шундан сўнг ҳисоблагич автоматик режимга ўтади.

“Ақлли” ҳисоблагични чув туширишнинг имкони йўқ деярли. Истеъмолчиларнинг кўрсатмаларни камайтириш учун замонавий электр ҳисоблагичлар ишига аралашуви истисно этилган. Симлар узилганда ва бошқа симлар уланганда, фазали ва нолли симлар бўйлаб ўғирлашда ускуна бунини дарҳол аниқлайди ва бундай бузилишларнинг олдини олади. Ҳисоблагич ўғирликларнинг умумий вақтини, электр энергиясини ўғирлашнинг охириги 5 ҳодисаси бошланишини ёзиб олади.

Унинг нормал ишлашида истеъмолчига битта позиция — электр энергиясининг жорий истеъмоли етарлидир. Муаммолар юзага келганда аввалги ойлардаги кўрсатмалар аниқлик киритишда ёрдам беради. Қолган барча параметрлар эса электр энергияси истеъмоли ва ҳисоблагич ҳолатини назорат қилувчи ҲЭТК ходимлари учун яққол ва батафсил ахборот беради. ○

ҚАЙТА ҲИСОБ-КИТОБ ҚИЛИШДАН БОШ ТОРТЯПТИЛАР

? 2009 йилда уйимиз базасида мустақил ширкат ташкил этилди. 3 йилдан кейин менга умумий мол-мулкни сақлашга мажбурий бадаллар нотўғри ҳисоблаб ёзилганлигини аниқладим. Ҳисоб-китобларимга кўра, ушбу вақт ичида ортиқча тўлов 130 000 сўмдан кўпроқни ташкил этган.

Мен ХУМШга аниқланган ортиқча тўлов тўғрисида ариза ёзиб, унга БТИдан олинган квартира режасининг ксероносухаси ҳамда 2009 йилдан бошлаб 2013 йил 1 чораги ҳам кирган квитанцияларни илова қилдим. Аризада ортиқча тўлов суммасини 2013 йил учун мажбурий тўловлар ҳисобига киритишни сўрадим. Ортиқча тўлов далилини ХУМШ раҳбарияти тан олганлигига қарамай, қайта ҳисоб-китоб қилишдан бош тортди. Бунини 2012 йил мобайнида ширкатда раҳбарият уч маротаба ўзгарганлиги ва унинг хатолари учун ХУМШнинг ҳозирги раҳбарлари жавоб беришга мажбур эмаслиги билан асосладилар. Кўринадик, коммунал хизматлар хатога йўл қўйилганда истеъмолчиларга қайта ҳисоб-китоб қилиб берадилару, ширкат бундай қилмас экан. Мен ХУМШ аъзоларининг ўз вазифаларига совуққонлик билан муносабатда бўлишига ҳақ тўлашим керакми? Менинг талабларим тўғрисида, пулимни қандай қилиб қайтариб олишим мумкин?

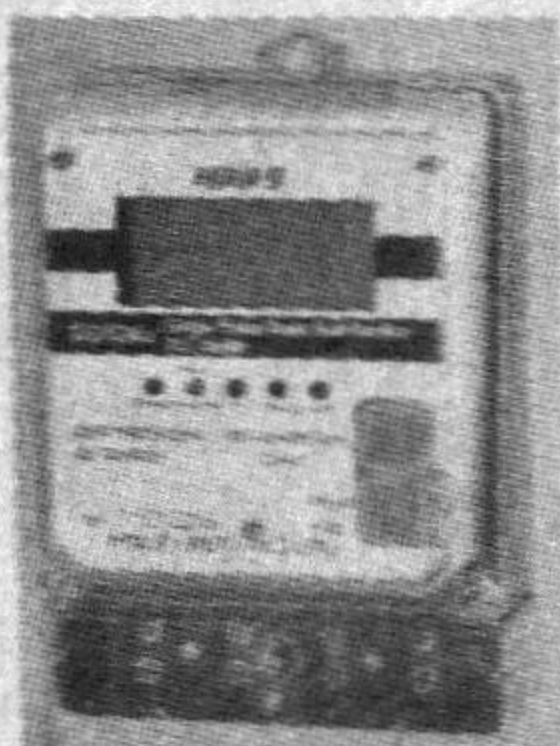
Н.Петрова,

Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани.

— Хатда умумий мол-мулкни сақлашга ойлик мажбурий бадалларни ортиқча тўлашга қандай сабаб билан йўл қўйилганлиги аниқ кўрсатилмаган. Сизнинг ёзишингизча, ортиқча тўлов далилини асослаб, ширкат раҳбариятига БТИдан ўз квартирангиз режасини ва бадаллар тўланганлиги бўйича квитанцияларни тақдим этгансиз. Ҳисоблашдаги хато жой майдони ўлчамининг нотўғри кўрсатилганлиги билан боғлиқ дейиш учун асос бор. Чамаси, ширкат бухгалтериясида турар жой майдони БТИ ҳужжатларидагига қараганда кўпроқ кўрсатилган. Бундай ҳолда ширкат раҳбарларининг раҳбарият ўзгарганлиги тўғрисида нотўғри ҳисобланган бадалларни қайта ҳисоб-китоб қилишдан бош тортиши асоссиздир. Зеро сиз қаердалиги

номаълум бўлган мансабдор шахсга эмас, балки юридик шахс — ХУМШга талаб қўйяпсиз, зеро сиз унга бадалларни ўз вақтида тўлаб, ширкат аъзоси сифатидаги мажбуриятларингизни виждонан бажариб келаяпсиз.

Сиз ширкатга 2 нусхада ариза ёзиб, унда ортиқча тўлов қилинганлигини асослашингиз ва қайта ҳисоб-китоб қилишларини талаб қилишингиз керак. ХУМШда рўйхатдан ўтказилган иккинчи нусхани ўзингизда қолдиринг. Аризада қайта ҳисоб-китоб қилишдан бош тортган тақдирда ширкат уни ёзма шаклда асослаши ва сизга бериши кераклигини кўрсатиш лозим. Хатда бош тортилган тақдирда судга мурожаат қилиш ҳуқуқини ўзингизда қолдиришингизни кўрсатишингиз мумкин. ○

ЭЛЕКТР ҲИСОБЛАГИЧ ЎРНАТАМИЗ: ИСТЕЪМОЛЧИЛАР УЧУН ЙЎРИҚНОМА

1-ҚАДАМ. Сиз электрон электр ҳисоблагични ўз ҳисобингиздан ўрнатишга қарор қилдингиз. Нима қилиш ва ишни нимадан бошлаш керак? Қўшнилари, танишлари ёки ХУМШ ходимларининг маслаҳатларига амал қилиб ўтирманг. Ўз туманингиздаги ТЭКга боринг, бу ерда сизга электр энергиясини ҳисобга олиш ускунасини ўрнатиш механизми тўғрисида тўлиқ ахборот берадилар.

2-ҚАДАМ. “Ўзстандарт” агентлигида сертификациядан ўтган электр ҳисоблагичларни қўллашга рухсат берадилар. Истеъмолчи жисмоний шахсларга электр таъминоти ташкилотларининг ходимлари Электр энергиясини назорат қилиш ва ҳисобга олиш автоматлаштирилган тизими (АСКУЭ)га мувофиқ келадиган, бир фазали кўп функцияга эга **DDS28u** электр энергияси электрон ҳисоблагичини харид қилишни тавсия этадилар. Уни яхшиси ишлаб чиқарувчидан сотиб олинг. Тошкентда бу - “Elektron Hisoblagich” МЧЖ ҚҚДир (тел. 291-79-01).

Баъзилар арзонроқ тушадиган вариантни танлайдилар – Россиянинг бир фазали “Меркурий-201” электр ҳисоблагичини ўрнатадилар. Бироқ ушбу ҳисоблагичлар АСКУЭга мувофиқ келмайди ва келгусида автоматлаштирилган тизимга мувофиқ келадиган ҳисобга олиш асбобини ўрнатиб, яна харажат қилишга тўғри келади.

Ҳисоблагич билан бирга сизга қўллаш бўйича йўриқнома, техник паспорт, мувофиқлик сертификатини (ҳисоблагич Давстандарт органларида сертификатланиши керак) беришлари керак, улар сифат, ҳисобга олиш асбобини таъмирлаш чоғида ҳимоя қилиш ёки алмаштиришни кафолатлайди. Касса чекини олишни унутманг – у муаммолар юзага келганда керак бўлиши мумкин.

Ҳисоблагични бозорда арзон нархда сотадиган тасодифий кишилардан харид қилиш керак эмас. Пулни тежайман деб товламачиларга дучор бўлишингиз, ортиқча ташвиш орттириб олишингиз мумкин – бозордаги ҳисобга олиш асбоблари сифатсиз, сертификатланмаган, контрафакт бўлиши мумкин.

3-ҚАДАМ. ТЭКга борамиз. Ўзимиз билан ҳисоблагич, мувофиқлик сертификати, техник паспорт ва электр энергияси учун ҳақ тўланганлиги қайд этилган охириги квитанцияларни оламиз.

4-ҚАДАМ. Абонент бўлимига учраймиз. Оператор электр энергиясига ҳақ тўлаш бўйича қарзингиз бор-йўқлигини текширади. Агар бўлса, уни сўндириш лозим – акс ҳолда ҳисоблагич ўрнатишдан бош тортадилар. Қарз сўндирилгандан кейин ТЭК муҳандиси ҳисобга олиш асбобини ўрнатишга наряд очади. Унинг бир нусхаси истеъмолчига,

бошқаси эса электромонтёрларга берилади.

5-ҚАДАМ. ТЭК ходими ҳисоблагичнинг завод рақамига мувофиқ келиши, мувофиқлик сертификати борлигини текширади, уни рўйхатдан ўтказилади. Шу пайтдан бошлаб электр ҳисоблагичингиз ҳисобга қўйилади.

6-ҚАДАМ. Ҳисоблагич ариза берилган кундан бошлаб бир ҳафта мобайнида ўрнатилади. Электромонтёрлар бу ҳақда абонентни телефон орқали олдиндан хабардор қиладилар.

Ҳисоблагични ўрнатиш олдиндан йўлакдаги зинапоё майдончасида жойлашган электр шчит соз бўлиши, чет кишилардан қулф билан ёпилиши тадориғини кўринг. Шуни назарда тутингки, янги электр ҳисоблагични ўрнатиш ва эскисини демонтаж қилиш – ТЭК ходимларигагина хос бўлган ҳуқуқ. Агар бу ишга бошқа шахслар киришсалар – бу қонунчиликни бузиш ҳисобланиб, сизда жиддий муаммолар юзага келиши мумкин.

Ҳисоблагични ўрнатишда электромонтёрлар 2 нусхада далолатнома тузадилар, уларнинг бирини истеъмолчига берадилар. Унда демонтаж қилинган ва янги ҳисоблагичлар тўғрисидаги барча маълумотлар (тури, рақами, олиш ўрнатиш пайтидаги кўрсаткичлар, Давстандарт ва ТЭК пломбаларининг рақамлари) акс эттирилади. Охириги босқич - ҳисобга олиш асбобини пломбалаш. Ана шу пайтдан бошлаб ҳисоблагичингиздан фойдаланишга рухсат берилади.

Сўнгра электромонтёрлар янги ҳисоблагич ишини текширадилар, далолатномада унинг нормал ишлаётганлигини қайд этадилар. Абонентга электр энергияси истеъмоли учун кўрсатмаларни қандай олишни, унинг дисплейида акс этадиган бошқа маълумотлар нимани билдиришини тушунтирадилар.

7-ҚАДАМ. ТЭКга электр энергияси учун тўлов суммасини солиштириш ёки қайта ҳисоб-китоб қилиш учун (бўнак тўловлари чоғида) борамиз. ○

YORDAM – УЙ-ЖОЙ-КОММУНАЛ ХЎЖАЛИГИ МАСАЛАЛАРИДА МОБИЛ ЁРДАМЧИ

Икки ҳафтадирки, уйингиз ёнидан чиқиндилар олиб чиқилмаса ёки йўлакда лифт ишламай, тўққизинчи қаватга пиёда чиқишингизга тўғри келаётган бўлса, боз устига, бу борадаги хат ва мурожаатларингиз иш бермаётган бўлса, нима қилиш керак? Бунда ахборот технологиялари ёрдамга келиши мумкин.

Бу нарсанинг ўзи нима? Yordam – Android операцион тизими учун мобил илова бўлиб, у туфайли ўзбекистонлик фуқаролар давлат органларини шаҳарда юз берган воқеа ва ҳодисалар тўғрисида телефондаги фотосуратларни илова қилган ҳолда, матнли ёзув ва жойлашган ерни харитада белгилаш орқали тезкорлик билан ва осон хабардор қилишлари мумкин.

У қандай ишлайди? Дастур нафақат суратга олиш, ёзиш ва фикр-мулоҳазани жўнатиш, балки буюртманоманинг амалга оширилишини кузатиб бориш имконини беради. Yordam лойиҳаси тўлалигича e-kommunal.uz га бириктирилган, яъни барча маълумотлар автоматик режимда унда ҳам акс этади. Мобил илованинг биринчи версияси қарийб бир йил аввал - ўтган қишда ишга туширилган эди. Ҳозир ишлаб чиқувчилар амалда иловани янада яхшилаш ишларини тугалладилар ва тез орада Yordamнинг иккинчи, яхшиланган версияси ишга туширилади. Мобил илованинг янги версиясига Facebook ёки ID.UZ орқали авторлаштирилган фойдаланувчилар кира олишади.

Ишлаб чиқувчиларнинг айтишларича, фойдаланувчиларни рўйхатдан ўтказиш қарори бежиз қабул қилинмаган, ушбу янгилик туфайли ахборот сифати яхшиланади, "ёлғон" мурожаатлар бир неча баравар камаяди. Yordamга қуйидаги бўлимлар ва тоифалар қўшимча қилинган: уй-жой-коммунал хўжалиги (УКХ), том, йўлаклар ва бошқалар, туманлар ва муайян буюртманоманинг ижросини кузатиш имконини берадиган "ижрочиға" ва "ижродан кейин" функцияси.

Global Solutions режаларида учинчи версияда iPhone учун иловани ишга тушириш, шунингдек фойдаланувчилар ва давлат тузилмалари қўшимча истакларининг ҳисоби қайд этилган.

СЎЗ – ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАРГА

Биз лойиҳа ижодкори ва раҳбари Георгий Амиранашвили билан суҳбатлашдик.

– Лойиҳани яратиш ғояси қандай туғилди?

Yordam лойиҳасини яратиш ғояси Компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш ва жорий этиш маркази UZINFOCOM вакиллари билан узоқ давом этган мулоқотдан кейин туғилди. Шунитаякидлаш лозимки, марказ билан биз узоқ вақтдан буён бирга ишляпмиз. У ерда ҳақиқатан ҳам жуда билимдон ва малакали йигитлар жамланган. Мобил иловани биз, унинг веб-қисми – e-kommunal.uz порталини эса UZINFOCOM мутахассислари ишлаб чиқишди.

– Бугунда илова ишининг натижалари тўғрисида нима дейиш мумкин?

– Биз мазкур мобил илова қандай

самара беришини кўриш учун махсус равишда бета-версияни ишга туширдик. Кишилар ундан фаол равишда фойдаланаётганликларини билиб мамнун бўлдик. Ҳокимликлар ва Вазирлар Маҳкамаси бугунги кунда УКХ соҳасини фаол назорат қиляптилар. Бошқача айтганда, улар ҳамма юқори даражада ишлашдан манфаатдордирлар. Мазкур жараён ёпиқ ҳисобланмайди, шу туфайли самара ҳам бор. Зеро, агар муаммо ҳал қилинмаса, у барибир муаммолигича қолаверади, айти уни ҳал этишни давлат жуда синчковлик билан кузатади.

– Сизнингча, мамлакатда УКХ муаммолари қанчалик жиддий ва ахборот технологиялари воситасида у билан қандай курашиш мумкин?

– Муаммолар анча жиддий. Зеро лойиҳа бўш жойда эмас, балки бирор-бир муҳим вазифани ҳал этиш учун яратилади. Замонавий

мобил телефонлар ҳозир оммавийлашиб боряпти, мобил иловалар эса у ёки бу вазифани тезкорроқ ҳал этиш имконини беради.

Муаммоларни глобал ҳал этишга келсак, уни давлат тузилмаларининг ёрдами ва қўллаб-қувватлаши билан ҳал этиш мумкин. Агар давлат қўллаб-қувватламаса, биргина ташаббускорлик билан жиддийроқ нарсга эришиш қийин. Агар кишилар, мисол учун, йўллардаги чуқурликларни суратга олсалар, фотосуратларни юборсалар ва feedback - қайтар алоқага эга бўлмасалар, улар иловадан фойдаланмай қўядилар.

Тегишинча, ушбу масалада муайян ҳуқуқбузарликлар ва камчиликларни кузатиш учун жавоб берадиган давлат тузилмалари билан чамбарчас алоқада ишлаш лозим. Ўйлашимча, ҳамма нарса биргаликдаги фаолиятга боғлиқ. ☉

ICTNews журнали, 12-сон.

ФУҚАРОЛАРНИНГ МУАММОЛАРИНИ ҲАЛ ЭТИБ...

Бугунги кунда юртимизда коммунал хизмат соҳасида кўплаб муаммолар учраб тургани сир эмас. Мамлакатимизда уларни ўз вақтида ҳал этиш бўйича барча чора-тадбирлар кўриляпти. Хусусан, давлат идоралари билан бирга нодавлат ташкилотлари ҳам бу ишга ўз ҳиссасини қўшяпти.

Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг Наманган вилояти ҳудудий бошқармаси томонидан қўмитанинг 2013 йил 10 июндаги буйруғига асосан ҳудудий бошқарманинг буйруғи қабул қилинди.

Унга кўра, коммунал хизмат кўрсатувчи корхоналар билан соҳадаги муаммоларни тезлик билан жойида ҳал этишни амалга ошириш мақсадида ҳар бир хизмат кўрсатувчи ташкилотларда қабул қилинган ташкил этиш бўйича график ишлаб чиқилди.

Мазкур график бўйича жойларда фуқаролар қабулини ташкил этиш бўйича ҳудудий бошқарманинг 11 нафар ходими, шунингдек, Истеъмомчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари Федерацияси Наманган вилояти ҳудудий бирлашмаси ҳамда унинг шаҳар ва туман жамиятлари раисларидан иборат гуруҳ тузилди. Графикка асосан коммунал хизмат кўрсатувчи корхоналарда ҳудудий бошқарма ва вилоят Истеъмомчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари ҳудудий бирлашмаси мутахассислари билан ҳамкорликда соҳадаги муаммоларни тезкорлик

билан жойида кўриб чиқиш юзасидан жорий йилнинг 1 сентябрь кунига қадар жами 528 нафар фуқаро қабул қилинди. Улардан 184 нафарининг муаммоси бўйича ўрганиш ўтказилди ва шикоятлари жойида ҳал этилди, пировардида истеъмомчиларнинг фойдасига 8157,1 минг сўм маблағ ундирилди. Бундан ташқари 2 нафар кишининг ёзма мурожаати ҳудудий бошқармада ҳамда 1 нафар истеъмомчиларнинг шикояти Истеъмомчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари вилоят ҳудудий бирлашмасида қайд этилиб, ижроси назоратга олинди. Шу билан бирга, 3 нафар фуқаронинг аризаси бўйича бошқа чоралар кўрилди. Шунингдек, 338 нафар кишининг муаммолари юзасидан тегишли тушунтиришлар берилди.

Ҳозирда ҳам ушбу тадбирлар давом эттирилиб, истеъмомчиларнинг ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш учун барча чоралар кўриляпти. Энг асосийси, амалга оширилаётган бундай ишлар одамларнинг мушкулани ҳал қилишга ёрдам бермоқда. ○

Пойтахт ҳокимияти Жаҳон банкининг экспертлари билан ҳамкорликда «Тошкент шаҳридаги 8-сонли иситиш марказини (ИМ) иссиқлик билан таъминлашнинг ёпиқ тизимига ўтказиш (1-босқич)» лойиҳасини амалга ошириш масалаларини ишлаб чиқмоқдалар.

СЕРГЕЛИ “ЯНГИЧА” ИСИТИЛАДИ

Тошкент шаҳрининг туманларидан бирида иситишнинг экспериментал тизими жорий этиладиган бўлди.

Ушбу ИМ Сергели-1-8А, Йўлдош-8, 15-17, Дўстлик-1-2 массивларига ҳамда Янги Сергели йўли, Мехригиё, А.Ахматова, Қипчоқ, Чинор, Давлатобод, Дўстлик, Мирзо Турсунзода, Жаҳонаро, Қўрғонтепа кўчаларига хизмат кўрсатади.

Лойиҳага биноан қозонхоналарни улар самардорлигини 90%га оширган ҳолда реконструкция қилиш, иссиқликни таъминлашнинг эскирган тармоқларини алмаштириш, очиқ тизимдан ёпиқ циклга ўтказиш, марказий иссиқлик таъминоти тизимларига уланган барча биноларда индивидуал иссиқлик кичик станциялари ва иссиқликни ҳисобловчи ўлчагичларни ўрнатиш назарда тутилган.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, лойиҳанинг қиймати \$69,51 млн ни ташкил этади. Лойиҳанинг амалга оширилиши 134,1 минг Гкал ҳажмдаги иссиқлик қувватини иқтисод қилиш, шунингдек атмосферага чиқиндиларни қисқартиришга имкон яратади. ○

**e-kommunal.uz сайтидаги
материал асосида.**

КОММУНАЛ СОҲАДА ШИКОЯТЛАР КАМАЙМОҚДА

Бугун фуқаролардан давлат идоралари ва Истеъмомчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари Федерациясининг жойлардаги бирлашмаларига келиб тушаётган аризаларнинг кўпчилигини коммунал хизмат соҳасидаги муаммолар ташкил қилмоқда.

Давлат рақобат қўмитасининг 2013 йил 10 июндаги буйруғининг ижросини таъминлаш мақсадида Сурхондарё вилояти ҳудудий бошқармасининг алоҳида буйруғи қабул қилинди. Унга кўра, коммунал соҳадаги мавжуд муаммоларни бартараф этиш бўйича мутахассислар шаҳар ва туманларга бериштирилган. Айтилган пайтда улар жойлардаги аҳолига электр энергияси, иссиқлик таъминоти, газ ва ичимлик суви етказиб берадиган корхоналарда бўлишиб, истеъмомчиларнинг тўлов жараёнидаги муаммоларини ечишда ёрдам беришяпти.

Масалан, шу кунгача ана шундай тарзда 92 нафар фуқаро мутахассислар томонидан қабул қилиниб, уларнинг шикоятлари атрофлича ўрганилди. Натижада фуқароларга нисбатан ҳисобланган 15 млн 864 минг сўм миқдоридagi асоссиз

қарздорлик истеъмомчилар фойдасига ҳал қилинди. Мазкур мурожаатларнинг 58 таси газ таъминоти, 34 таси эса электр энергияси тармоқлари корхоналари фаолиятига тааллуқлидир. Умуман амалга оширилаётган бундай чора-тадбирлар туфайли кейинги пайтда ҳудудий бошқармага тушаётган шикоят ва аризалар сони 65 фоизга камайди.

Хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, Давлат рақобат қўмитасининг кейинги пайтда фуқаролардан тушаётган шикоят ва аризаларни чуқур ўрганиб, таҳлил қилиб, шу асосда коммунал соҳадаги муаммоларни бартараф этиш юзасидан қабул қилинган буйруғи асосида амалга оширилаётган ишлар ўз самарасини берапти. ○

**istemolchi.uz сайти
материаллари асосида
тайёрланди.**

СИНОВДАН ЎТМАДИ. ЛЕКИН “ЎЗ ХОҲИШИ БИЛАН” БЎШАМОҚЧИ

Синов муддати билан ишга қабул қилинган ходим унинг натижаларига кўра синовдан ўтмади – унинг меҳнат фаолияти қониқарсиз деб топилди. У меҳнат шартномасини ўз хоҳишига кўра бекор қилишлари тўғрисида ариза берди. Қандай йўл тутиш керак?

Тошкент шаҳри.

– Меҳнат шартномасини бекор қилиш учун асослар мавжуд. Танлаш ҳуқуқи эса иш берувчида қолади.

Ходим ўзининг хоҳиши билан ишдан бўшатиш тақдирда (Меҳнат кодексининг (МК) 99-моддаси) сиз синов натижаси қониқарсиз бўлганлигини исбот-

ловчи ҳужжатларни (МК 87-моддаси) расмийлаштириш заруратидан халос бўласиз.

Ходимнинг меҳнат дафтарчасида эса ишдан бўшатиш асослари (сабаблари) кўрсатилмаган ҳолда «Меҳнат шартномаси бекор қилинди» ёзуви бўлади (МК 81-моддаси).

КУНДУЗГИ БЎЛИМ ТАЛАБАСИ ҚАНДАЙ ИШЛАШИ КЕРАК

Кундузги бўлим талабаси тўлиқ иш куни ишлаши ва МЧЖ директори лавозимини эгаллаши мумкинми?

Е.Ким, бош бухгалтер.

– Йўқ, бу нарсa қонунга хилоф.

Меҳнат кодекси (МК) 119-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан ишга қабул қилиш чоғида ҳам, кейинчалик ҳам тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш ҳафтаси белгилаб қўйилиши мумкин.

«Тўлиқсиз иш вақти» атамаси тўлиқсиз иш кунини англатади.

Сизнинг ҳолатингизда директор мол-мулк мулкдори (иш берувчи) билан тўлиқсиз иш вақти

бўйича меҳнат шартномасини тузиши лозим, чунки у ўқув жараёни билан боғланган, иш эса ўқишдан бўш вақтда бажарилиши керак.

Тўлиқсиз иш вақти шартларида банд бўлган ходимлар нормал давом этадиган иш куни белгиланган ходимлар каби меҳнат ҳуқуқларидан: йиллик асосий меҳнат таътилининг муддати, меҳнат стажини ҳисоблашда фойдаланадилар. Бироқ ишланган вақтга ёки ишлаб чиқарилган маҳсулотга мутаносиб равиш-

да ҳақ тўланади (МК 119-моддасининг иккинчи қисми).

Маълумот учун шуни билингки, Олий таълим муассасалари талабалари ўқишини кўчириш, қайта тиклаш ва ўқишдан четлаштириш тартиби тўғрисида низомнинг (ВМнинг 18.06.2010 йилдаги 118-сон қарорига 3-илова) 30-банди «е» кичик бандига мувофиқ бир семестр давомида дарсларни узрли сабабларсиз 74 соатдан ортиқ қолдирган талаба олий таълим муассасасидан четлаштирилиши мумкин.

ОИЛА АЪЗОСИ БЎЛМАСА

Оиламиз 2013 йил апрелда оилавий корхона очди. Фаолият тури – хизмат кўрсатиш (сартарошхона). Айни вақтда корхонада 1 киши – директор қайд этилган, у оиламиз аъзосидир. Марҳамат қилиб жавоб берсангиз, оилавий корхона унинг муассислари оиласининг аъзоси бўлмаган ходимларни ишга қабул қила оладими? Агар қабул қила олса, ишга қабул қилиш ва ҳужжатларни қандай қилиб расмийлаштириш керак?

З.Усмонова, бухгалтер.

– Оилавий тадбиркорлик деганда оила аъзолари томонидан ўз таваккалчилик ва ўз мулк жавобгарлигида даромад (фойда) олишга йўналтирилган фаолият тушунилади.

Оилавий корхонада камида 2 киши иштирок этиши керак. Улар оила бошлиғи, унинг турмуш ўртоғи, уларнинг бола ва неваралари, оналари, меҳнат қилишга лаёқатли ёшга етган бошқа қариндошлари (болалар ва невараларнинг турмуш ўртоқлари, қондош ва ўғай ака-ука ва опасингиллар, уларнинг турмуш ўртоқлари ва болалари, амма-хола ва тоға-амакилар) бўлишлари мумкин. Қонун ҳужжатларига кўра тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши тақиқланган шахслар оилавий корхонанинг иштирокчилари бўла олмайдилар (ВМнинг 6.03.1992 йилдаги 103-сон қарори).

«Оилавий тадбиркорлик тўғрисида»ги Қонуннинг (26.04.2012 йилдаги ЎРҚ-327-сон, бундан кейин – Қонун) 20-моддасига кўра оилавий корхона (иш берувчи) ва оилавий корхонанинг ёлланма ходими ўртасидаги меҳнатга оид муносабатлар меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ

меҳнат шартномаси (контракт) билан тартибга солинади.

Бу оилавий корхона қонун ҳужжатларига мувофиқ ходимларни ёллаши мумкинлигини тасдиқлайди (Қонун 4-моддасининг бешинчи қисми).

Шу тариқа, сиз ҳақ учун муайян ихтисослик, малака, лавозимга кўра (штат жадвалига биноан) ишни бажаришга меҳнат шартномасини тузиб, оилавий корхонанинг ички меҳнат тартиби қоидаларига бўйсунуш шarti билан **ходимни ишга қабул қилишингиз мумкин.**

Бироқ оилавий корхона иштирокчилари ва унинг ёлланма ходимларининг умумий сони кичик тадбиркорлик субъектлари ходимларининг қонун ҳужжатлари билан белгиланган ўртача йиллик сонидан ошмаслиги керак (Қонун 4-моддасининг олтинчи қисми; «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонуннинг (25.05.2000 йилдаги 69-II-сон, 2.05.2012 йилдаги ЎРҚ-328-сон Қонун таҳририда) 5-моддаси), ушбу миқдор корхонага солиқ солиш шартларига таъсир кўрсатади.

Абдусалом РИСКУЛЛАЕВ, эксперт-юристимиз.

ҲАҚ ТЎЛАНМАЙДИГАН ТАЪТИЛДА ЭДИМ. КОМПЕНСАЦИЯ ОЛСАМ БЎЛАДИМИ?

Мен оилавий ҳолатларга кўра ярим йилдан кўпроқ вақт ҳақ тўланмайдиган таътилда бўлдим. Бироқ, афсуски, оилавий муаммоларим ана шу даврда ҳал бўлмади ва энди мен мазкур таътилотдан бўшамоқчиман. Мен ҳақ тўланмайдиган таътилда бўлган давр учун ишдан бўшатишганда компенсация олиш ҳуқуқига эгаманми?

Г.Саидова.

– Меҳнат кодексининг 142-моддасига мувофиқ йиллик асосий таътилни олиш ҳуқуқини берувчи иш стажига ходим ҳақиқатда ишламаган бўлса ҳам, лекин унинг иш жойи (лавозими) сақланган вақт

ҳам киради, болани парваришлаш учун қисман ҳақ тўланмайдиган таътил ва иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган муддати икки ҳафтадан кўп бўлган таътилар бундан мустасно.

Компенсация ҳақида гапирганда пуллик компенсация фойдаланилмаган таътилар учун белгиланганлигини эслатиш жоиз (МКнинг 151-моддаси). Ушбу компенсация ходимга **фойдаланилмаган барча йиллик асосий ва қўшимча таътилар учун тўланади.** Бироқ ҳақ тўланмайдиган таътил учун пуллик компенсация тўланмайди.

Алексей НИЯЗМЕТОВ, юрист.

Ходималаримиздан бири турмушга чиқиб, ўзининг қизлик фамилиясини эрининг фамилиясига ўзгартирди. Энди корхона у билан меҳнат шартномасига фамилиянинг ўзгариши билан боғлиқ ўзгаришлар киритиш тўғрисида қўшимча битим тузиши керакми?

Т.Д., тикувчилик корхонасининг кадрлар бўлими инспектори.
Наманган шаҳри.

АГАР ХОДИМ ФАМИЛИЯСИНИ ЎЗГАРТИРСА...

– Ўзбекистоннинг меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида тарафларни ходимнинг фамилияси ёки исми ўзгарганда меҳнат шартномасига қўшимча битим тузишга мажбур этадиган меъёр йўқ. Шу сабабли сиз меҳнат шартномасига ушбу ҳолда бирор-бир ўзгартиришлар киритишингиз керак эмас.

Баъзи ҳуқуқшунослар бунда меҳнат шартномаси ҳошияларига ходимнинг фамилияси ёки исми ўзгарганлиги тўғрисида тегишли ёзув қайд этишни тавсия этадилар. Бошқалар меҳнат шартномасига қўшимча битим тузиш йўли билан тегишли ўзгаришлар киритишни таклиф қиладилар.

Бироқ, фикримизча, меҳнат шартномасини ўзгартирсиз қолдириш мумкин, чунки меҳнат шартномасига ўзгаришларни имзолашдан аввал тарафлар бирор-бир нарсани ахдлашиб олишлари керак. Мазкур ҳолда ходим иш берувчини (қоидага кўра ёзма ариза шаклида) ўзининг шахсий маълумотларидаги ўзгаришлар тўғрисида хабардор қилиши шарт, иш берувчи эса ходимнинг ҳисоб ҳужжатларига ўзгаришлар киритиш тўғрисида кадр буйруғини чиқариши керак.

Меҳнат дафтарчасига эса ўзгаришлар киритиш лозим. Ўзгартирилган ёзувлар меҳнат дафтарчасининг биринчи бетига киритилади. Илгариги фамилияси ёки исми устидан бир чизик чизилиб, янги маълумотлар ёзиб қўйилади. Тегишли ҳужжатларга иловалар муқованинг ичкари бетига ёзилиб, корхона раҳбарининг ёки унинг томонидан махсус ваколат берилган шахс имзоси ҳамда корхона ёки ходимлар бўлими муҳри билан тасдиқланади (Меҳнат вазирлиги ва Ижтимоий таъминот вазирлиги тасдиқлаган, АВ томонидан 29.01.1998 йилда 402-сон билан рўйхатдан ўтказилган Меҳнат дафтарчаларини юритиш тартиби тўғрисида йўриқноманинг 2.11-банди).

Ленара ХИКМАТОВА, юрист.

ЭЪЛОНЛАР

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР

Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*. Тел. 346-16-89.

Жиноят ва фуқаролик ишлари бўйича адвокат, юридик хулосалар бериш. МЧЖ, ХКни мулақ сифат даражасида рўйхатдан ўтказиш, қайта рўйхатдан ўтказиш*. Тел.: 936-06-02, 970-65-91.

ADVOKAT ELITE. Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*. Тел.: 281-52-39, 346-16-89.

АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ

Аудиторлик, бухгалтерия хизматлари*. Тел. (+998 90) 370-63-06.

ХИЗМАТЛАР

Архитектура лойиҳалари ва дизайн. Тел.: (+998 91) 162-60-17.

1С: Бухгалтерияга ўқитиш ва ўрнатиш. Тел. (+998 94) 608-79-81.

Картрижларни тўлдириш. UzKART, ОН-ЛАЙН терминаллар жойига чиқиш билан. Тел.: 235-19-91, 171-99-28, 162-34-55. www.likan.uz

Ташкилотлар учун компьютер ва маиший техникани ҳисобдан чиқариш учун ҳужжатларни тайёрлаш. Тўлов исталган шаклда. Тел.: 236-76-46, 233-74-95, 233-17-56.

*Хизматлар лицензияланган.
Товар сертификатланган.

Тушунтириб берсангиз, идоровий (корпоратив) машинани бошқараётган ҳайдовчи содир этган ЙТХ учун ким ва қандай жавоб беради?

Ф.Бургатов, ҳайдовчи.

АГАР ТАШКИЛОТ АВТОМОБИЛИ АВАРИЯГА ТУШИБ ҚОЛСА

— Бугунги кунда кўп ташкилотларнинг мулкида автомобиллар бор. Корхона ходими (ҳайдовчи) йўл ҳаракати қоидалари (ВМнинг 11.12.2000 йилдаги 472-сон қарори билан тасдиқланган)ни бузиб, бошқа автомобиль билан тўқнашиб йўл-транспорт ҳодисаси (ЙТХ)ни содир этадиган ҳоллар ҳам учрайди. Мазкур ҳолда бошқа автомобиль ҳайдовчисига, яъни жабрланувчига етказилган зарарни ким қоплайди?

Бундай қараганда, ҳаммаси очиқ-равшандек — ким айбдор бўлса, ўша қоплайдигандек туюлади. Бироқ ҳаммаси бунчалик оддий эмас.

Зарар етказиш оқибатида юзага келган мажбуриятлар Фуқаролик кодексининг (ФК) 57-боби билан тартибга солинади.

ФКнинг 989-моддасига мувофиқ **юридик шахс ёхуд фуқаро ўз ходими меҳнат (хизмат, лавозим) мажбуриятларини бажариб турган вақтида етказган зарарни қоплайди.**

Қонунда кўрсатилган бу қоида маънавий зарар етказилган ҳолатларга ҳам татбиқ қилинади (ОС Пленумининг 28.04.2000 йилдаги 7-сон қарори 5-банди).

Мазкур боб қоидаларига татбиқан олганда ходимлар деб ишни меҳнат шартномаси асосида, шунингдек фуқаролик-ҳуқуқий шартнома асосида бажарадиган фуқаролар, агар бунда улар тегишли юридик шахс ёки фуқаронинг топшириғи ва назорати остида ишларни хавфсиз юритиш учун ҳаракат қилсалар ёки ҳаракат қилишлари керак бўлса, эътироф этиладилар.

Хўжалик ширкатлари ва жамиятлари, ишлаб чиқариш кооперативлари уларнинг иштирокчилари (аъзолари) ширкат, жамият ёки кооперативнинг тадбиркорлик, ишлаб чиқариш ёки бошқа фаолиятини амалга ошириш чоғида улар етказган зарарни қоплайдилар.

Ўз жавобгарлигини жабрланувчи фойдасига ихтиёрий ёки мажбурий суғурталаш тартибида суғурталаган юридик шахс ёхуд фуқаро, етказилган зарарни тўлиқ қоплаш учун суғурта суммаси етарли бўлмаган ҳолда, суғурта суммаси билан зарарнинг ҳақиқатдаги миқдори ўртасидаги фарқни қоплайдилар.

МИСОЛ. “Н” корхонасига тегишли “Матиз” автомобилни бошқариб бораётган ҳайдовчи Д. Йўл ҳаракати қоидаларининг 15.4-бандини бузди — светофорнинг яшил сигнали бўйича чапга бурилаётганда қарши йўналишда тўппа-тўғри ҳаракатланаётган “Нексия” автомобилига йўл бермади. Натижада тўқнашув юз берди. ЙТХ натижасида ҳеч ким тан жароҳати олмади, бироқ автомобиллар жиддий шикастланди.

Мазкур мисолда суд ҳайдовчи Д.ни Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг (МЖТК) 133-моддаси бўйича ҳуқуқбузарликни содир этишда айбдор деб топди, бироқ МЖТКнинг 21-моддасини қўллаб, огоҳлантириш билан чекланди. Жабрланувчига (“Нексия” ҳайдовчисига) етказилган моддий зарарни эса суд ЙТХда айбдор шахс ишлаган корхонадан ундиришга қарор қилди.

Яъни учинчи шахсларга ҳайдовчи-ходимнинг айби билан улар ўз лавозим мажбуриятларини бажаришлари чоғида етказилган зарарни қоплаш бўйича мажбурият аввало иш берувчи зиммасига юкланган.

Бироқ қонун ходим томонидан у меҳнат вазифаларини бажариш чоғида етказилган зарарни қоплаган иш берувчига ундан тўланган қопламани компенсациялашни талаб қилиш ҳуқуқини беради (қайтадан талаб қилиш ҳуқуқи — регресс).

Агар ходимдан ундирилиши керак бўлган етказилган зарар суммаси унинг ўртача ойлик иш ҳақидан ошса ёки зарар аниқланган кундан бошлаб бир ойлик муддат тугаган бўлса, ундирув суд тартибида амалга оширилади.

Регресс талаби ҳар доим ҳам иш берувчига барча талафотларни қоплаб бера олмайди, чунки суд айбнинг даражаси ва шаклини, аниқ ҳолатлар ва ходимнинг моддий аҳволини ҳисобга олиб ундириладиган зарар ҳажмини камайтириши мумкин.

Суд ундириладиган зарар миқдорини камайтириш тўғрисида келишув битимини тасдиқлашга ҳақлидир.

Агар жиноят ғаразли мақсадда содир этилганлиги аниқланса, ходимдан ундириладиган зарар миқдорини пасайтиришга йўл қўйилмайди.

Ахтам ҲИКМАТОВ, адвокат.

СУД ҲУЖЖАТИНИ КЕЧИКТИРИШГА ЭРИШИНГ

2013 йил августда хўжалик суди бизнинг МЧЖдан 100 000 000 сўм ундириш тўғрисида ҳал қилув қарорини қабул қилди. Ҳозирги вақтда иш мажбурий ижро босқичида турибди. Яқинда биз кредитор билан қарзни сўндириш тўғрисида келишувга ва сўндириш жадвалини имзолашга эришишга муваффақ бўлдик.

Суд ижросини жадвални имзолаш муносабати билан суд ҳал қилув қарорининг ижросини тўхтатиши мумкинми?

Д.Ремизова, бош бухгалтер.

— Сиз келтирган ҳолатда суд ҳужжати ижросининг муддати кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлаш зарурлиги тўғрисида гапириш мумкин. Хўжалик процессуал кодексининг 217-моддасига ва “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуннинг (29.08.2001 йилдаги 258-II-сон, кейинги ўринларда — Қонун) 32-моддасига мувофиқ ижрони кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш масаласини ҳал қилув қарорини чиқарган ва ижро ҳужжатини берган хўжалик суди ҳал қилади. Суд ҳужжати ижросини кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисида аризани хўжалик судига ундирувчи, қарздор ёки суд ижросини топширади ва у берилган кундан бошлаб 20 кун ичида мажлисда кўрилади. Бунда суд ижро ҳужжатини кечиктириб ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисидаги ариза билан бир вақтда ижро ишини юритишни тўхтатиб туриш тўғрисида илтимоснома берилиши мумкин ва суд муддатни кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисида ҳал қилув қарори қабул қилингунга қадар суд ижро ишини юритишни тўхтатиш тўғрисида ажрим чиқаришга ҳақли (Қонун 35-моддаси биринчи қисмининг 1-банди).

Хўжалик суди томонидан суд ҳужжати ижросини кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисида чиқарилган ажрим ижро ишини юритишни ижрони кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш муддатига тўхтатиб туриш учун асос бўлиб хизмат қилади (Қонуннинг 34-моддаси).

Бундан ташқари, шу далилни ҳам ҳисобга олиш лозимки, суд ижросини ўзининг ташаббуси билан, ижро ҳаракатларини бажаришга тўсқинлик қилувчи объектив ҳолатлар мавжуд бўлганда, шунингдек суднинг ҳал қилув қарорини кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлаш тўғрисида ариза билан хўжалик судига мурожаат қилиш муносабати билан, Қонун 35-моддаси иккинчи қисмининг 1-бандига амал қилиб, ижрони кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш масаласини ижро этишни хўжалик судининг ҳал қилув қароригача тўхтатиб туришга ҳақлидир.

Павел СИЛЬНОВ, адвокат.

ИЖАРАЧИ ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИЛСА-ДА, ИЖАРА ШАРТЛАРИ ЎЗГАРМАЙДИ

Бизнинг МЧЖ мол-мулкни ижарага олган. Яқинда биз бошқа МЧЖга қўшилиш йўли билан қайта ташкил этилишни режалаштиряпмиз. Мазкур ҳолда ижара шартномаси нима бўлади? Ижарачи автоматик равишда ўзгарадими ёки ижара шартномаси ўзининг амалини тугатадими?

— Мазкур шартнома ўз амалини универсал ҳуқуқий ворислик тартибида давом эттиради.

Фуқаролик кодекси 50-моддасининг иккинчи қисмига кўра юридик шахс бошқа юридик шахсга қўшилганида, бу юридик шахсга қўшилган юридик шахснинг ҳуқуқ ва бурчлари топшириш ҳужжатида мувофиқ ўтади.

Бошқача айтганда, агар ижарачи бошқа МЧЖга қўшилиш йўли билан қайта ташкил этилган бўлса, унинг барча ҳуқуқ ва мажбуриятлари (шу жумладан ижара шартномасидан келиб чиқадиганлари) универсал ҳуқуқий ворислик тартибида ушбу МЧЖга ўтади.

Ижарачини ёки ижарага берувчини қайта ташкил этиш ҳолларига ФК 549-моддаси биринчи қисмининг қондаси қўлланади, унга кўра **ижарага топширилган мол-мулкка нисбатан мулк ҳуқуқининг бошқа шахсга ўтиши ижара шартномасининг ўзгартирилиши ёхуд бекор қилиниши учун асос бўлмайди.**

Шу тариқа, юридик шахс — ижарачи қайта ташкил этилган тақдирда янги вужудга келган юридик шахс топшириш далолатномасига мувофиқ унинг ижара шартномаси бўйича ҳуқуқ ва мажбуриятларининг ҳуқуқий вориси ҳисобланади. Давлат рўйхатидан

ўтказилгандан кейин янги вужудга келган юридик шахс янги ижара шартномаси ёки амалдаги шартномага ўзгартишлар киришиш тўғрисида битим тузмасдан ижаранинг қолган муддатига ижарачига айланади.

Бунда агар ижара шартномаси давлат рўйхатидан ўтказиладиган бўлса ва қонун билан белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган бўлса, ҳуқуқий вориснинг аризасига кўра дастлабки кадастр маълумотлари янгиланганда 10 кун муддатда давлат ер кадастрини юритиш вазифаси юкланган тегишли хизматларга кўрсатиб ўтилган ўзгаришлар тўғрисида ахборот бериш лозим (ВМнинг 31.12.1998 йилдаги 543-сон қарори билан тасдиқланган Давлат ер кадастрини юритиш тартиби тўғрисида низомнинг 26-банди).

Елена ЕРМОХИНА, эксперт-юристимиз.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета
НОРМА МАСЛАҲАТЧИ
ХУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

ТАЪСИСЧИ “Norma Hamkor” МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.

БОШ МУҲАРРИР
ФАРҲОД ҚУРБОНБОВ
ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш.,
Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1,
Тахририят тел. 283-44-27
Обуна бўлими тел. 200-00-30
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru,
www.norma.uz
Нашр учун масъул:
Нодир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам тахририят нуқтаи назарига мос келмайдиган.
Тахририят муштарилар билан ёзилиб туриш имкониятига эга эмас.
«Норма маслаҳатчи»да эълон қилинган материалларни тулик ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда кўпайтириш, тарқатишга фақат «Норма» газеталари бирлашган тахририяти МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета ношир — “Norma” МЧЖнинг компьютер базасида терилди ва саҳифаланди
(Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс — 186 Буюртма 1217 Agadu 2140. Баҳоси келишилган нархда
Газета А3 ҳажмида, 2 шартли босма табақда чоп этилди.

Газета 2013 йил 21 октябрда соат 18.30 да топширилди.

ISSN 2010-5223